

تهیه گزارش حمایت‌طلبی جهت جمع‌آوری اطلاعات در خصوص رصد سوءمصرف مواد در کشور

مجری: دکتر آفرین رحیمی موقر

گروه: فلسفه، اخلاق پزشکی و علوم زیستی

سال شروع: ۱۳۹۳

سال پایان: ۱۳۹۳

چکیده

مقدمه

مصرف مواد و اعتیاد به‌طور مستقیم و غیرمستقیم با خسارت‌های فراوانی در سطوح فردی، خانوادگی و اجتماعی توأم است. در سطح اجتماعی، پدیده مواد با هزینه گزاف، افزایش سطح فقر، دامن زدن به ایدز، افزایش جرائم سازمان‌یافته و فساد همراه است و می‌تواند بخش عمده‌ای از درآمد ملی را مصروف نماید.

روش‌شناسی

این مطالعه با بررسی گزارش‌ها و متون رسمی موجود صورت گرفت. اطلاعات در مورد شاخص‌های مرتبط با موضوع به دست آمد و وضعیت موجود اعتیاد در ایران و مقایسه آن با کشورهای دیگر انجام شد. همچنین وضعیت پژوهش در زمینه اعتیاد در کشور مورد بررسی قرار گرفت. در جمع‌بندی نهایی اقدامات انجام‌شده توسط دبیرخانه ستاد مبارزه با مواد مخدر مطرح و ارائه شد.

یافته‌ها

الگوی مصرف مواد و اعتیاد در همه جای جهان یکسان نیست. در آسیا و اروپا، بیشترین میزان اعتیاد با مواد افیونی، در قاره آمریکا با کوکائین و در آفریقا با حشیش گزارش می‌شود. در منطقه خاورمیانه، بیشترین مصرف مواد اپیوئیدی در ایران، افغانستان و پاکستان وجود دارد. دفتر کنترل مواد و جرائم سازمان ملل تعداد مصرف‌کنندگان مواد غیرقانونی را برای سال ۲۰۱۱، بین ۳۰۰-۲۰۰ میلیون نفر یعنی ۴ تا ۶/۵ درصد از جمعیت ۶۴-۱۵ ساله جهان تخمین زده است. حدود ۱۸۰ میلیون نفر از این تعداد، مصرف‌کنندگان حشیش هستند. مصرف مواد محرک آمفتامینی در رده دوم قرار دارد. پس‌از آن، کوکائین و مواد افیونی به ترتیب بیشترین مواد مصرفی را تشکیل می‌دهند. در مورد الگوی مصرف مواد توسط معتادان در ایران، مطالعه RSA سال ۱۳۸۶ نشان داد که شایع‌ترین ماده مصرفی معتادان را تریاک تشکیل می‌داد و پس‌از آن کراک و هروئین قرار داشت. در ایران، هیچ‌گاه در مورد میزان شیوع مصرف مواد و اعتیاد توافق وجود نداشته است. معمولاً نهادهای دولتی مسئول این ارقام را پایین‌تر از آنچه محققین تخمین می‌زدند، اعلام می‌کردند. مهم‌ترین عارضه مصرف مواد، اعتیاد است. لیکن رفتارهای پرخطر همراه با مصرف مواد عوارض عفونی مانند ایدز و هیپاتیت را می‌تواند به همراه داشته باشد.

گرچه در سال‌های گذشته رشد انتشار مقالات در زمینه اعتیاد چشمگیر بوده است، ولی با توجه به شیوع اعتیاد در کشور و بهبود ساختارهای علمی و اجرایی، سهم کشور در تولید دانش اعتیاد جهان ناچیز بوده است.

بحث و نتیجه‌گیری

در سال‌های گذشته، الگوهای اعتیاد در کشور تنوع و شدت یافته و عوارض و آسیب‌های بسیار بهداشتی و اجتماعی را به همراه داشته است. برای مبارزه و کنترل این مشکلات، مسئولین و سیاست‌گذاران پذیرش قابل توجهی در استفاده از دانش روز نشان دادند. موضوع اعتیاد که دو دهه موضوعی امنیتی تلقی می‌شد، به موضوعی اجتماعی بدل گشت، آموزش و پژوهش در آن رونق گرفت و دسترسی به خدمات افزایش چشمگیر یافت.

در سال ۱۳۹۲ به سفارش دبیرخانه ستاد مبارزه با مواد مخدر، سند جامع تحقیقات اعتیاد کشور تدوین شد و این سند علاوه بر ارائه برنامه تقویت بنیه پژوهش اعتیاد کشور، اولویت‌های ملی ضروری را نیز ارائه نموده است. هدف غائی سند، هدایت و جهت‌دهی سیاست‌ها و برنامه‌های اعتیاد کشور بر مبنای بالاترین سطح شواهد ممکن است.

کلیدواژه: حمایت‌طلبی، سوءمصرف مواد، الگوی اعتیاد، مواد مخدر، ایران.